

Asia: VN/2215/2025

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry kokoaa yhteen kiinteistöalan ja rakennuttamisen vastuulliset ammattilaiset kunnista, valtiolta ja yksityiseltä sektorilta. Jäsenemme ovat asuntojen, toimitilojen ja infrastruktuurin omistajia, rakennuttajia ja käyttäjiä sekä näiden ammattimaisia edustajia. Jäsenemme investoivat rakennetun ympäristön uudis- ja korjaushankkeisiin vuosittain 5–10 mrd. €. Raklin jäsenten omistama kiinteistökanta Suomessa on noin 100 milj. m².

Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi. Lausuntomme on kokonaisuudessaan kohdassa 1.

Tavoitellut hyödyt

Sääntelyllä toteutettaisiin hallitusohjelman kirjauksia hankintatietokannan perustamisesta sekä julkisyhteisöjen ostolaskudatan säätämisestä avoimesti ja keskitetysti julkaistavaksi ilman erillistä pyyntöä. Sääntelyllä on tarkoitus edistää julkisten varojen käytön avoimuutta ja läpinäkyvyyttä tarjoamalla tietoja julkisyhteisöjen hankintamenoista sekä kilpailuttamattomista ostoista. Esityksen mukaisella muutoksella nähdään olevan epäsuoria vaikutuksia kansantalouteen julkisten hankintojen tehostumisen seurauksena tulevan tuottavuuskasvun kautta.

Rakli kannattaa julkisten varojen käytön avoimuutta ja julkisten hankintojen markkinan toimivuutta lisääviä tavoitteita ja toimia. Näihin tavoitteisiin tulisi kuitenkin pyrkiä siten, että aiheutetaan mahdollisimman vähän uutta hallinnollista taakkaa, ja toimenpiteiden kustannustehokkuus tulisi

suhteuttaa niistä saavutettavaan hyötyyn. Nyt näemme, että tavoitteissa ja ehdotetussa toteutustavassa on merkittävää epäsuhtaisuutta.

Laskelmat saavuttavista hyödyistä perustuvat oletuksiin, joiden toteutumista ei voida taata, mutta sääntely aiheuttaa julkisyhteisöille varmuudella merkittävää lisätyötä ja kustannuksia ostolaskudatan koonnin yksityiskohtaisten vaatimusten johdosta. Toisaalta myös tarjoajille koituvia kustannuksia tulisi arvioida paremmin.

Hankintailmoitusten avoimuus

Esitysluonnoksen mukaan hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin ehdotettavilla muutoksilla parannettaisiin muun muassa tarjouspyyntöjen ja muiden hankinta-asiakirjojen avointa saatavuutta. Nämä muutokset ovat erittäin kannatettavia, etenkin jos ja kun ne pystytään tekemään hankintayksiköitä liikaa kuormittamatta. Esimerkiksi hankintojen jälki-ilmoituksiin liittyvissä velvoitteissa tulisi pitäytyä tasolla, jolla tarvittava tieto saadaan kerättyä mahdollisimman kustannustehokkaasti ilman merkittävää lisätyömäärää.

Lähtökohtaisesti suhtaudumme varauksella esitettyyn Valtiokonttorin määräyksenantovaltuuteen, jos sen nojalla koituvat vaatimukset lisäävät selvästi hankintayksiköiden työmäärää ja hallinnollista taakkaa. Määräyksenantovaltuus tulisikin rajata vain ns. teknisiin ja lainsäädännöstä tuleviin muutoksiin.

Ostolaskudata

On tärkeää, että ehdotetun sääntelyn avulla voitaisiin lisätä tietoa julkisten hankintojen markkinan toimintalogiikasta, auttaa yrityksiä löytämään uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja kannustaa esimerkiksi kuntia ostopalveluiden käyttöön hyvien esimerkkien kautta. Tämän voisi olettaa laskevan myös kustannuksia.

Ostolaskudataan liittyvät säännökset herättävät kuitenkin kysymyksen, onko kansantaloudellisesti järkevää toimittaa varantoon liikesalaisuuksia sisältävää dataa, joka on avointa vain tietyille viranomaisille ja tutkijoille. Lähtökohtaisesti näemme, että hallinnollinen taakka huomioiden salassa pidettävää tietoa ei tulisi tässä vaiheessa kerätä.

Avoimuuden toteuttaminen kustannustehokkaasti

Julkisten hankintojen markkinan toimivuuden edistämiseksi ja avoimuuden lisäämiseksi tarjouspyyntöjen ja muiden hankinta-asiakirjojen avoin saatavuus kootusti siten, että ne liikesalaisuuksia paljastamatta kertovat olennaiset tiedot hankinnan sisällöstä ja hinnasta, olisi olennaisin askel tällä hetkellä. Ne edistäisivät tavoitetta siitä, että hankintayksiköt laajentaisivat kilpailutuksiaan ja tarjouksia tulisi enemmän.

Ostolaskudatan käytön hyödyt lienevät valvonta- ja tutkimuskäytössä. Tältä osin näemme, että ehdotettu sääntely ostolaskudatan osalta tuottaisi saavutettavissa oleviin hyötyihin nähden merkittävää ylimääräistä hallinnollista taakkaa ja kustannustehottomuutta. Ehdotamme harkittavaksi, tulisiko aluksi hankintatietovarantoon kerätä ostolaskutiedot, joita julkiset hankintayksiköt jo nyt julkaisevat lisättynä ehdotetulla kilpailutustunnuksella.

Hankintatietovarannon hyödyllisyyden näkökulmasta tulisi myös varmistaa, että tieto on hyödyllisessä muodossa saatavilla ja että esimerkiksi yritykset voisivat sitä aidosti käyttää löytääkseen uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

-

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

-

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

-

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

-

Salo Aino
Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry